

ESIMEHE VEERUD

Pälsoni-nimelise sovhoosi infolehes «Põllumees» nr. 14/15 (5. mai 1988) ilmus Valter Lehtla artikkel «Teised meist», milles kirjutaja polnud rahul andmetega, mis leidsid kajastamist «Pandivere Teataja» aprillinumbris artiklis «Saatused». Kuna selle kõrval tõstab V. Lehtla ka mõningaid majandusküsimusi endise «Võidu» kolhoosi kohta, siis pean vajalikuks toleaeget olukorda täpsustada.

Vabandan, et artiklis «Saatused» märgitud saagid ei olnud välja kirjutatud statistilistest aruannetest ning ei märkinud majandi kogusaaki, vaid käsitlesid kõne all olevate põldude saake. Märgitud 17 tsentnerit hektari kohta ei olnud veel kõige nigelam, Pälsoni-nim. sovhoosiga liidetud endise «Võidu» kolhoosi piires oli kehvemagi saagiga põlde.

Tegin Teile kiirel uutmise ajal tahtmatult lisatööd, sundides Teid ATK-st andmeid hankima, kuid mulle tundub, et Teile huvi «Võidu» kolhoosi majandustulemuste vastu tekkis umbes 10-aastase hilinemisega. Teie juhtimise ajal valitsenud huvipuudust endise «Võidu» kolhoosi kui Pälsoni-nim. sovhoosi ühe osakonna majandustulemuste vastu teate ise täpsemalt, aga ajaloofaktina on teada, et olles võimetu majandust edasi arendama, loovutasite endise «Võidu» kolhoosi maad Väike-Maarja kolhoosile (vt. «Maaleht» nr. 7, 18. veebr. 1988).

Väike-Maarja kolhoos on «Võidu» põlde harinud pere-mehelikult ja saanud «Võidu» osakonna põldudele järgmisi saake:

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
teravili ts/ha	21,6	39,6	38,8	48,1	39,5	39,0	58,6
kartul ts/ha	—	226,0	177,6	180,9	185,5	262,5	145,3

ne elab loodusrütmi ja linna-nimene tehistrütmi järgi. Kuid maarahva keskasuladesse koon-damine on ta maast võõrutanud, temast on saanud palga-tööline-mõisamoonakas, kes tegutseb tehistrütmilise menta-liteediga. Omanikku ja pere-meest pole. Liiga ühiskonnas-tatud töö ei vii ühegi riigi põllumajandust edasi, vaja on individuaalse töö — talude juurde tagasi pöörduda, kui-võrd tehnoloogia seda lubab.»

Ilmekalt illustreerib seda mõtet fakt, et Pälsoni-nim. sovhoosil on olnud võimalus piimakarja valida nelja liide-tud majandi — «Tulevik», Ki-rovini-nim., «Võit» ja Salla sovhoosi ning Pälsoni enda pare-miku seast, kuid käesoleva aasta 11. maiks oli Pälsoni piimatootmine Rakvere ra-jooni «Punase laterna» osas, olles rajooni majandite seas viimane («Punane Täht» nr. 57, 14. mai 1988). Seejuures on Pälsoni sovhoosil ka paljukii-detud Rakke suurfarm.

Oma artiklis märgite, et «Võidu» kolhoosil olid kõrged

Meist endist ja pisut möödunust

Tõusigade realiseerimise kohta väidate, et heldelt said jõusöödalimiti need majandid, keda taheti jalule aidata. Kui jutt on majandi jaluleaitamisest, siis Teile kui vana ja tark majandusmees peate teadma, et «lamaval» majandil pole selliste tõuomadus-tega seakarja, mida müüa t'u-sigadena. Ta katsugu oma kärssinad kuidagi lihakom-binaati sekutada. Teiseks, ajal, mil kolhoos «Võit» tegeles tõu-seakasvatusega, ei olnud üld-se limiite, sest rajoonis kas-vatas tõusigu peale meie veel vaid Vinni NST. Hiljem tuli juurde Kirovi-nim. kolhoos Piibes. Tänu sellele majandile sai ka Pälsoni sovhoosi tõu-seakasvatajakas (Kirovi-nim. kolhoos liideti Pälsoni-nim. sovhoosiga 1971. aastal).

«Võidu» kolhoos tegeles tõu-seakasvatusega kaksteist aastat, müües selle aja jooksul mitu tuhat tõusiga, ja heade seakasvatuse näitajate kinnituseks võttis osa NSVL Rahvamaajanduse Saavutuste 1970. a. juubelinäitusest Moskvas, mille põhjal majandit ja seakasvatuse töötajaid autasus-tati. Majandi seakasvatustun-nistati rea aastate jooksul va-bariigi parimate hulka. Väike-Maarja kolhoos on neid traditsioone jätkanud, saades tõusekasvatuse nimetuse. Selles on teened ka «Võidu» osakonna seakasvatajatel.

Ehitusest rääkides peab imestama fakti, et Teile loete Pälsoni sovhoosi osa (1978—80) väga põhjanevaks ning kirjutate, et kolmanda aasta lõpuks, st. 1980. a., jõudsite valmis ehitada «Võidu» kolhoosi poolt alustatud remondi-töökoja (tegelikult tehnohool-depunkt). See on ilme liial-dus. Kui meie kolhoos alus-tas tehnohooldepunkti ehitamist ja likvideerimise tõttu ei

saanud seda lõpetada, siis nii Salla sovhoos kui ka järgmine valdaja Pälsoni-nim. sovhoos jätkasid ehitust. Lõpliku valmis ehitus 1987. aastal Väike-Maarja kolhoosi töö-tlemusena, kelle kapitaal-mahutused selle objekti lõpetami-seks olid 108,7 tuhat rubla. Nüüd on ehitus ekspluatatsioonis.

Teostatud tööde eest saadud tasu üle ei või Pälsoni-nim. sovhoos nuriseda, kuna Teile korraldusel viidi ära «Võidu» kolhoosi 230-pealine piimakari koos noorveistefarmiga ja seakasvatuse kogu ulatuses. muu-dest materjalidest rääkimata. Te andsite Väike-Maarja kolhoosile üle ainult hooned, maa ja vanad.

Seepärast jäi mulle eriti meelde Eesti TV saatest «Mõtlemine veel» Viljandi rajooni «Vambola» kolhoosi esimehe sm. Kallase poolt öeldud mõte, et tema ei mõista neid ma-jandijuhte, kes oma naabrite arvel tegelesid majandite liit-mise ja varade kokkuahnitse-misega.

Tehnohooldepunkti käekäiku võib lugeda õnnelikuks, aga 500 meetrit kaugemal asuva «Võidu» kolhoosi vastvalmi-nud teraviljakuiivati tehniline osa lammutati Pälsoni sovhoosi poolt täielikult ja sama teed rändas ka Salla sovhoosi poolt alustatud sööklä Sallas.

Kolhoos «Võit» ei saanud 1960. aastal alustada uute mit-mekorrukseliste elumajade ehi-tust, sest juhatus pani pea-rõhu tootmishoonete ehitami-sele ja olemasolevate taluma-jade taastamisele-remondile. See töösuund tundub nüüd õige teena.

Tsiteerisin Plaaniinstituudi vanemteaduri Juhani Lumi arvamus («Edasi» nr. 117, 21. mai 1988. a. «Debat» oli, mis saab edasi). «Maainime-

loomakasvatussaaduste oma-hinnad ja kartuli realiseeri-mine andis isegi kahjumit. Majandi töös oli kindlasti or-ganisatoorseid puudusi, kuid omahinda tõstvalt mõjus ma-jandis makstud kõrgendatud töötasu — olime ikka kauge meisanurga majand ja min-gi eelis pidi ju meie töötajatel olema. Kuna rentaablus oli kõrge, võis mõningaid äär-muslikke käike lubada. Et seakasvatusest saadud tulu kasutas majand teiste vähem-rentaablite majandusharude järeleaitamiseks, on kommentimatagi selge. Toote ka näite, et kartul andis kahju-mit, mis oli tingitud madala-test realiseerimishindadest. Usun, et see oli paljudele ma-janditele probleemiks, seal-hulgas ka Pälsonile. Kui kau-gele asi on läinud, nähtub Ni-kolai Šmeljovi artiklist «Uued mured» («Noorte Hääl» nr. 111, 14. mai 1988): «Et maal olukorda normaliseerida ja tootlusmaksule üle minna, on arvatavasti mõõdapääsmatud puht majanduslikud tingimu-sed: esiteks kokkuostuhindade korrastamine, eriti liha ja kar-tuli osas, kuna peaaegu pool-tel majanditel toob nende tootmine praegu kahjumit ning nad teevad seda üksnes üllalt avaldatava surve mõjul.»

Mõtlematult tehtud liitmi-sed majandite vahel halvavad väga raskelt antud maapiir-kondade tööritmi, mida põllu-majandustootmine nõuab. Tööritmi taastamine nõuab aastaid, tekitavad ääremaad oma raskete probleemidega. Ja kasu asemel tehakse meie rahvamajandusele korvama-tut kahju.

EDGAR SEPP
endise kolhoosi «Võit» esimees
aastatel 1960—75

RAHVARINDE SIMUNA INITIATIIVGRUPI TÄIENDUSED RAKVERE RAJOONI RAHVARINDE PROGRAMMILE:

p. 1.1. — nõuame kõigi rahvusvaheliste aktide (sealhulgas ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni) kohest avaldamist...

p. 1.5. — toetame V. Väljase EKP 11. pleenumi ettekandes väljendatud seisukohti kõigi represseeritud tingimusteta moraalseks ja materiaalseks rehabilitatsiooniks.

Lisada p. 1.8. — nõuame ENSV Ülemnõukogult ENSV kodakonsuse ja eesti keele riigikeeleks kuulutamise seaduste vastuvõtmist hiljemalt 1. detsembriks 1988.

Kodakonsuse seaduse vastuvõtmisel arvestada järgmisi tingimusi: anda kodakonsus

— kõigile enne 21. juunit 1940. a. Eestis elanud ja nende järglastele;

— kõigile eesti rahvusest kodanikele, kes elavad väljaspool ENSV piire ja avaldavad soovi astuda Eesti NSV kodakonsusesse;

— pärast 21. juunit 1940. a. Eestisse elama asunud saavad taotleda ENSV kodakonsust pärast kümneaastast sissekirjutust ENSV territooriumile, olles edukalt sooritanud eesti keele ja eesti ajaloo eksami.

p. 2 — taotleme kõigi ENSV territooriumil paiknevate üleliidulises alluvuses olevate ettevõtete (v. a. Kaitseministeerium) allutamist ENSV valitsusele. Lisada p. 3.7. — moodustada rahvusväeosad, dislokatsiooniga Eesti NSV-s.

Tunnistada konstitutsioonivastaseks nn. «mustade barettide» väeosade moodustamine.

Kehtestada ENSV territooriumil võõndiaeg alates 1. jaan. 1989. a.

* * *

21. juulil loodi Simunas Muinsuskaitse Selts. Esi-mesl töökoosolekul rääkis Simuna koguduse pastor Ain Eenmaa Simuna kihelkonna kujunemisest, kiriku ehitusest, sinsete paikadega seotud suurtest sünd-mustest ja inimestest.

Valudest ja vaevadest, mis saatsid Eesti Muinsus-kaitse Seltsi tema algushetkedest peale, kõneles EMKS-i juhatusel liige, Kadrina pastor Illar Hallaste. Ületatud takistustest saab mõningase ettekujutuse, kui teada, et isegi nimekuju — Eesti Muinsuskaitse Selts — kohtas kõrgemates instantsides suurt vastu-seisu. (Meeldetuletuseks niipalju, et seltsi sisuline töö algas 1980. aastal, s. o. hallil stagnatsioonialal.)

Esimiseks tööks ja südameasjaks võttis Simuna Muinsuskaitse Selts Vabadussõja mälestussamba taastamise. Selle maksumuseks arvestatakse 20 000 rubla, mis peab laekuma annetustest.

Nüüd on juhatus — Guido Ploompuu, Ain Een-maa, Raivo Kõiv, Kulle Põldmaa, Rein Rääk, Leo-nore Meerja ja Rina Tüllil — juba suure töö sees.

ÄRIMÕTETEGA KODU-EESTIS

4. septembril pidas Simuna kolhoos läbirääkimisi Rootsi firma «NORDIC INTERTRADE AB» peadi-rektori, Virumaalt pärit Ants Nõmtakiga. Leiti mit-meid vastastikku huvipakkuvaid võimalusi koostöö arendamiseks.

rektori, Virumaalt pärit Ants Nõmtakiga. Leiti mit-kolhoosi. Külaline tundis huvi piitoodete hankimise võimalustest. Rootsis valitseb piiramatu turg paberi-puidule ja EURO-alustele (Euroopa standardile vas-tavad kauba-alused). Läbirääkimiste käigus selgus ka külalise huvi hobuste, kalamarja, kanamaksapas-teedi ja muude kaupade vastu.

Läbirääkimised olid viljakad.

ÜLEMAKS KUI HÕBE-

Headuseta ei sünni inimlikkust

Täna on esimese koolikella pidulik helin juba maad andmas argimuredele. Iga õppeaasta on milleski omanäoline. Kolm kuud Toompea pleenimist Moskva konverentsini on meid lõplikult veennud, et uuevõõrlikud vajab ka uut kooli. Seisakuaja koolistustest tootis ühenäolisi kruvikesi ja rahuldus sellisel kujul ühiskonna vajadusi, sest känd tulid kõrgelt ja kaugelt ning need tuli täpselt täita, oma peaga mõtlemine oli vaid segavaks teguriks. Nüüd on paljud muutunud, meil on oma IME kontseptsioon ja kõik sellega seonduv saab teoks ainult isiksusekeskse haridussüsteemi kaudu.

Mida see tähendab? Me peame mitte ainult tunnistama, et inimesed on väga erinevad oma eeldustelt ja soovidelt, vaid peame seda ka õpetatavale arvestama. Sotsiaalne õiglus koolis ei tähenda ühtmoodi haridust kõigile, vaid kõikide võimalust saada oma eeldustele ja võimetele vastav haridus. Sel eesmärgil hakatakse alates käesolevast aastast ellu viima haruhariduse põhimõtet, et igaühel oleks valida kahe-kolme kallaku vahel. See on ülimalt vajalik, kuid õpetajana pean tunnistama, et me oleme selleks suures osas ette valmistanud. «Kas jälle hurraa tundmatule, nagu see on seitsekümmend aastat olnud?» küsib Voldemar Pinn «Sirbis ja Vasaras». Kuid samas on selge, et kuskilt otsast peab alustama. Kindlasti peab muutuma õpetaja, muidu ei muutu koolis midagi. Seni oleme ikka pidanud heaks õpetajaks inimest, kes hästi oma ainet õpetab ja meid pole huvitanud, kas see õpetus ka õpilast rahuldab ja talle eluks vajalikke väärtusi pakub. Seetõttu on õpetaja ja õpilase vahel tekkinud usaldamatust, võõrandumist. Tuleb hoolt kanda selle eest, et suhted koolis muutuksid inimlikumaks, et õpetaja ei seisaks ülal poodiumil ega vaataks sealt alla laste peale, vaid tuleks hoopis laste keskele.

Kooli uutmist segab ühiskonnas valitsev inimlikkuse defitsiit — olla hea ilma vastutasu saamata. Headuseta ei sünni inimlikkust. Ühiskond peab tunnistama inimlikkuse oma kõige suuremaks väärtuseks. Ainult nii võib paigaldarsist saada edasiliikumine.

Mõned koolid hakkavad katseliselt keskastmes poisse ja tüdrukuid õpetama eraldi klassides. Sel kõigel on mõtet, kui me saame poiste klassidele ka meestest klassijuhatajad. Esialgu on see ainult unistus, sest õpetaja palgaga ei suuda mees oma peret toita.

Nii et muresid on veel palju. Kuid on ka rõõmustavat. Noorus, keda me siiani kirusime passiivsuse, tuimuse ja ükskõiksuse pärast, on lühikese ajaga näidanud, et oskab, suudab ja tahab kaasa aidata meie elu edendamisele. Praegu tekib noorte seas mitmesuguseid seltse, rühmitusi, liikumisi. Pean seda demokratiseerimisajal normaalseks nähtuseks. Me ei tohi neisse aktiivsuseavaldustesse suhtuda takistavalt, kartes, et mine tea, mis võib juhtuda. Kaskude ja keeldudega kasvatamine on küll lihtne, kuid annab vähe tulemusi.

Ei eksi ainult see, kes midagi ei tee. Seepärast ei tasu noorte eksimustesse väga traagiliselt suhtuda. Vahel võime ka mõistvalt naeratada ja öelda: «Nooruse asi, küll läheb mööda!» Hiljuti oli üks meesõpetaja sunnitud tunnistama, et kui ta mõtleb ennast tagasi oma kooliajaga, siis sellist selli, nagu tema oli, ta oma klassi küll ei tahaks. Jah, me kõik oleme pärit lapsepõlvest, ainult et täiskasvanuna kipume seda unustama.

Uue õppeaasta hakul soovim kõigile esimese klassi õpilastele, et nad kunagi ei unustaks, kui väga nad tahtsid kooli tulla ja et midagi 1. septembri pidukella helinast jääks nende hinge alatiseks. See annab jõudu, kui vahel väga raske on ja tusatu peale tuleb. Suurte õpilaste soovim, et nad mõistaksid, et igaüks peab endast ise midagi tegema, õpetaja võib selle juures ainult aidata. Ja lastevanematele soovim, et nad mõnel mornil hommikul ei unustaks oma lapsega ka õpetajale tervitust saata. Uskuge, meile on seda väga tarvis.

Rakvere 1. Keskkooli õpetaja
MARE ROSSMANN

PÖLLUMEHE HARIDUSEST JA HARITUSEST

Möödunud õppeaastal tähistas kool oma esimest juubelit. Väike-Maarja Kutsekeskkool on eksisteerinud juba kakskümmend viis aastat. Kui peo-sagin mööda sai, oli tahtmine üles otsida üks vaikne nurk, maha istuda ja mõelda. On see veerandsada möödunud väärikalt? On kool olnud võrdne võrdsete seas? Kas on jäetud jälj, mille üle võib uhkust tunda ka veel aastaid hiljem?

Tagasi vaadates peab kahjuks ütleva, et kool on pidevalt pidanud majandusprobleemidega tegelema. Mitterahuldav on olnud tema materiaalne baas. Alles kaks talve oleme olnud Väike-Maarja tsentraalkatlamaja hoole all. Käesolevaks ajaks on samuti Väike-Maarja kolhoosi abiga valmis projekt, mille teostegemisel võib öelda, et koolil on vajalikud õppehooned olemas.

Nii oleme elanud tänase päevani. Endise Eesti NSV Riikliku Kutsehariduskomitee nõupidamistel on koolide direktoritele pidevalt sisendatud, et nad peavad kooli ja koolis õpitavate erialade presitiži tõstma. Selge on see, et koolis peab valitsema kord. Õppekabinetid peavad olema varustatud vajalike õppevahenditega. Kuid selle kõige kõrval jääb keelele küsimus, on see ikkagi ainult vabariigi 46 kutsekeskkooli mure või on see kogu meie ühiskonna mure.

Meie saame oma õpilased üldhariduskoolist. Laps, kes meile tuleb, on juba põhiliselt väljakujunenud. Mingi pahan-duse korral langeb «kuulsus» muidugi kutsekoolele. Meie peame olema valmis tõestama, et suudame sellest väänikust ühe korraliku inimese ja eeskätt töömehe teha. Et õpetamise kvaliteet ikkagi olemas on, näitab või seegi, et möödunud aastal Pandivere agrofirma künnivõistlustel võitsid oma masinaklassis meie kooli õpilased. Ka üldarvestuses tuli esikoht meile.

Hariduspoliitikas on asi pandud paika nii, et üldhariduskooli ülesandeks jääb õpilaste ettevalmistamine kõrgkooli astumiseks, kutsekeskkoolid aga valmistavad ette kvalifitseeritud tööliiskadrit. Meie kool valmistab ette noormehe ja neide kahel erialal — poisse tõmbab kindlasti rohkem põllumajanduse mehhanisaatori elukutse, tüdrukuid aga loomajanduse operaatori eriala.

Kui te esimese ettejuhtuva inimese käest küsite, mida kujutab endast üks kõrgkool, milline on tema struktuur, saate üldjuhul ammendava vastuse. Kui sama küsimuse esitate meie kutsekoole koh-ta, on vastus ebalev.

VALE KOOLIST VÄLJA!

Iga lõpp on millegi algus ja iga algus toob endaga kaasa midagi uut. Sündmusterohke suvi on lõppenud, algas uus, 1988/89 õppeaasta. Mida ta toob? See küsimus kripeldab meie kõikide hingel.

Meie rahvas elab üle uut ärkamisaega ja see ärkamine ei saa jätta puudutamata ka kooli. Oleme saanud õiguse ja võimaluse küsida: kes me oleme, kust me tuleme ja kuhu me läheme, ning rääkida neile küsimustele vastates tõtt. Rakendame põhimõtet: vale koolist välja! Räägime ajaloost nii nagu see tegelikult on olnud, nimetame asju õigete nimedega, tunnistame, et nii nagu kogu ühiskond, on ka kool raskesti haige ja ravida teda pole sugugi kerge. Arstid teavad, et iga haiguse ravile eelnevad korralikud uuringud, mille abil pannakse täpne diagnoos ning alles siis rakendatakse üht või teist ravimeetodit. Hariduses on praegu olukord, kus ravi on alustatud enne, kui diagnoos on pandud. Ehk läheb märki... Kindel on aga, et ükskõik, milline saab olema diagnoos, tugev materiaalne baas on tänapäeva kooli esmane tingimus.

Missugune on siis Väike-Maarja Keskkooli materiaalne baas uue õppeaasta alguses? Ideaalsetest tingimustest oleme veel väga kaugel, kuid ometi alustame seda õppeaastat paremates tingimustes kui kunagi varem. Tähtsamaks sündmuseks sel aastal oli algklasside maja avamine 1. septembril. Selle maja kapitaalremondiga olid seotud kõik agrofirma «Pandivere» majandid, Rakvere KEK, Väike-Maarja LEMK, enamus lastevanemaid, õpetajad ning loomulikult õpilased ise. Arvan, et kuigi remont kulges väga valuliselt, oli seotud paljude raskustega ja päris lõpetatud pole tänase päevani, on lõpptulemus siiski hea. Suur tänu kõigile, kes nõu ja jõuga kaasa löid — eelkõige Väike-Maarja kolhoosi, Rakvere KEK ja Väike-Maarja LEMK, ning kes mõistsid, et kool eksisteerib eelkõige õpilaste tarvis ja seega ka nende majandite tarvis, kelle töötajate lapsed koolis õpivad ning kellest tulevikus saavad jällegi majandite töötajad. Kahjuks on ka neid inimesi, lapsevanemaid, kes sellest lihtsast tõslas-jast aru ei taha saada.

Jääb ainult soovida, et me ühiste jõududega remondi täielikult lõpetame ja et need, kellele see maja on vaeva ja hoolega tehtud, oskaksid seda ka hoida ja omaks pidada.

Ka peahoone klassid on tänu Väike-Maarja EPT-le värs-kelt remonditud (tänu Väike-Maarja EPT-le). Avasime neli uut kabinetti — eesti keel, vene keel, matemaatika, informaatika, iga klass sai oma koduklassi. Uhkust võime tunda oma arvutiklassi üle, kus on kümme «Agat»-tüüpi ja viis DVK-tüüpi arvutit. Teist nii hea varustatusega klassi rajoonis pole. On lootust, et meie arvutipark täiendub ka ühe «Iskra»-tüüpi arvutiga.

Juba eelmise õppeaasta jooksul remontisime Väike-Maarja kolhoosi, Rakvere KEK-i, Väike-Maarja EPT, Triigi ja Vao kolhoosi abiga võimla, koridorid, garderoobid, klassid, söökla, uuendasime kõik stendid. Seega on nüüd remondiga tervel majal ring peal.

Õppevahendite ja seadmetega on kool põhiliselt varustatud, kuigi ka siin on märgata vananemist ja ajast mahajää-mist.

Eesteilise kasvatuse ja söömiskultuuri seisukohast pole vähetahtis see, et käesolevast aastast söövad meie õpilased laudlinadega kaetud laudade taga, algklasside maja kasutab korralikke toidunõusid ning loodan, et ka peahoone söökla laheneb toidunõude probleem veel sel aastal.

Vaatamata sellele, et oleme suutnud lahenduse leida mit-mele suurele probleemile, jätkub neid järgnevateks aastateks veel küllaga. Toon mõned tõsisemad neist:

...Koolil puudub nii puidu- kui metallitöökoja. Väikese puidutöökoja püüame algklasside maja juurde sisustada, kuid kooli vajadusi see ei rahulda.

...Koolil puudub staadion. Selle rajamisega tuleb kind-

lasti juba sel sügisel algust teha. Tahaks loota, et see ei jää ainult kooli mureks, sest staadioni on vaja kõigile Väike-Maarja asutustele ja inimestele. Loodan, et selle ehitusel loovad ka kõik kaasa.

...Koolil puudub oma elamufond. Lähema 4–5 aasta jooksul läheb kaadri uuendamise tõttu tarvis 15–20 korterit.

...Tõsiselt raskusi on koolil transportiga. Väike-Maarja kolhoosi poolt meie tarbeks renditud buss ei suuda kahjuks kõiki kooli vajadusi rahuldada.

Kool hakkas üle hulga aja tööle ühes vahetuses, viiepäevase töönädalaga ja 40-minutilise õppetunniga. Esimesed klassid töötavad endiselt lasteaias, II–IV klassid vastavastatult algklasside majas, V–XII klassid peahoones.

Agrofirma «Pandivere» ja E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilise Instituudi vahel on sõlmitud leping, mille alusel viieliikmeline uurimisgrupp eesotsas akadeemik A. Liimetsaga hakkab Väike-Maarja Keskkooli baasil uurima õpilaste ande, arengu, kutse-eelduste jt. probleeme. Uuringuid alustatakse esimesest klassist ning jätkatakse kolme aasta jooksul.

Alustatakse õpilaste arengu andmepanga koostamist arvutustehnika baasil. Ootame sellest lepingust palju. Esimene soodustus ongi juba käes — vastavalt Rakvere Rajooni RSN TK otsusele lubatakse meil avada alatäituvusega II, III ja X klassid. Selline enamsoodustusreehim lubab avada ka kaks X klassi ning rakendada tüvi- ja haruhariduse põhimõtet. Mõlema klassi õpilastele antakse 26 tunni ulatuses tüvihari-dust (senisest üks tund eesti keelt, kirjandust, matemaati-kat, füüsikat vähem). Sellele lisaks saavad mõlema klassi poisid töö- ja kutseõpetuse tundide arvelt autoõpetust ja tüdrukud kodundust. Vastavalt vanemate ja õpilaste soovi-dele, nende huvidele ja kalduvustele moodustatakse kahe klassi baasil kolm harugruppi — informaatika-, humani-taar- ja reaalharu. Täiendavalt antakse saksa keelt õppiva-tele õpilastele võimalus harida end ka inglise keeles (eriti vajalik arvutiga suhtlemisel). Fakultatiivselt hakatakse veel õpetama kodukoha kultuurilugu. Seega kompenseeritakse esialgne tundide vähenemine vastavalt sellele, missugusesse harugruppi keegi õppima asub.

Ka algklassides (II klassis) moodustatakse kolme klassi baasi kolm huvialarühma — rütmika, tantsimine, male.

Ka sisulise töö korraldamisel on meie ees terve rida probleeme, mis on tarvis lahendada:

...Kool on kutsutud üles rakendama diferentseeritud õpe-tust, kuid praktilised võimalused selleks (põhiliselt finant-sid) puuduvad.

...Õppeprogrammid on ülepaistatud. Neid võiks põhimõt-teiliselt kärpida, kuid see peab olema kooskõlas vastavate kärbetega teistes koolides ning nõudmistega kõrgkooli astu-misel.

...Olemasolevad õpikud ei vasta kaasaja nõudmistele, kuid uusi pole kusagilt võtta.

...Mida ette võtta töökasvatusega?

...Kuidas korraldada hindamissüsteem (hinnanguandmi-ne), et see stimuleeriks õppimist?

...Kuidas suhtuda puudulike hinnetega ühest klassist teise viimisesse?

...Milliseid erialasid õpetada?

...Kuidas korraldada klassivälisest tööd huvitavalt?

...Kuidas rakendada tööle kooli volikogu?

Kõikide nende probleemidega, mis on seotud noorsoo õpe-tamise ja kasvatamisega, pole kool üksinda võimeline toime tulema. Kool loodab, et koostöös lastevanemate, majandite ja nõukogude võimu esindajatega suudame lahendused leida kõigile kooli mureküsimustele.

Soovin tegusat kooliaastat!

Väike-Maarja Keskkooli direktor
MATH LUKAS

-VARA...

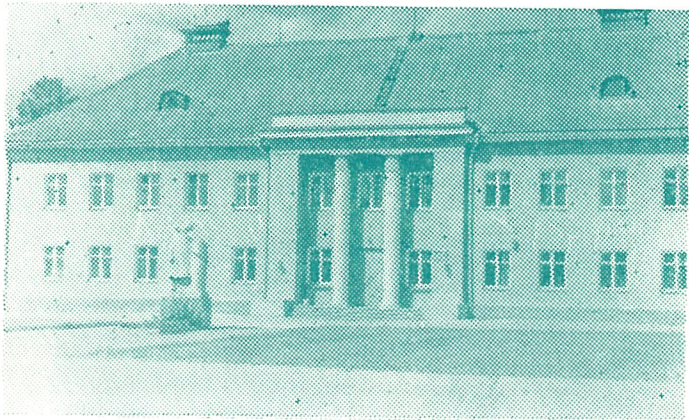
Samal ajal on meie mõtte-laadis kindlalt juurdunud arusaam — sina, Juku, õpid ja käitud halvasti, sina pääsed ainult kutsekooli. Seda teemat edasi arendades võiks esitada küsimuse, kas tööinimese presitiiz on meil ikka vajalikul kõrgusel. Kas eelnimetatud Juku, kes kuidagiviisi vedas ennast koolis läbi, on ikka võimaline meie toidulauda korralikult varustama.

Mõni aeg tagasi nägin ma Väike-Maarja söökla juures, mis praegu on teatavasti kapitaalremondis, järgmist pilti — seitse lipsudega meest astusid tähtsal sammul ümber maja. Nende järel kõndis tööriivais mees, arvatavasti brigadir, kes pidi siis tähelepanelikult oma nõuandjaid kuulama. On selge, et töömehi oli objektile rohkem, samuti leiatkse igale lipsukandjale oma ülesanne, kuid kui asja üldistada — umbes samasugune on olukord kogu meie majanduses.

Mõni aeg tagasi viibisin täienduskursustel. Ühel loen-

vad purjus peaga, ikka hukub tänavatel ja teedel väga palju inimesi. Ükski administratiivne nõks ei pane seadusi austama, kui selleks sisemist vajadust pole. Siin võib paralleelsele tömmata ka haridusega.

Mida kõike hõlmab selline mõiste nagu haridus! Et selle tase meil madal on, on kõigile selge. Hariduskomiteel seisab ees väga raske ülesanne — näilise hariduse andmine ümber organiseerida nii, et üld-, kutse- või kõrgkoolist läheks ellu haritud inimene. Seda enam jahmatus mind uudis, mida kuulsin Tallinnas Kutsehariduskomitee nõupidamisel olles, et olevat kaalumisel variant, kas kutsekoolides tulevikus eriala kõrval keskharidust andagi. See ju tähendaks tulevase põlvkonna täielikku kadumist! Isegi praegu ei lõpetata meie kooli kõik õpilased keskhariduse ja III või II liigi traktoristina. Me anname vaid sellele dokumendi, kes ise selle vastu huvi tunneb. Kuid võimaluse peab lastele ikka jätma!

gul tekkis selline probleem — meil on tohutult hulgal riiklikke autoinspektoreid, neile lisanduvad veel ühiskondlikud abimehed. Tundub, nagu oleks välja töötatud väga mõjusad vahendid alkoholisõltumise vastu. Kuid ikka on autojuhte, kes sõida-

Seni aga loodame, et juba sellest õppeaastast tõstetakse hariduse ja õpetajakutse tähtsus vajalikule kõrgusele.

Väike-Maarja Kutsekeskooli nr. 27 direktor ANTS RIKBERG

KORRAST JA INIMESTE-VAHELISTEST SUHETEST

Esmapiigul — mida ühist neil on, milline seos? Aga ehk on siiski?

Pikkade aastate jooksul on Väike-Maarja kolhoosis tüli-probleemiks olnud korra- ja ilutegemise küsimus meie ümber.

Inimese juures hakkab silma rõivas, mis teda katab. Üks ei oska kanda kalleimatki, teine on sitsiski väärakas. Nii on see ka meid ümbritseva keskkonnaga — halvasti hoolitsetud lillepeenra ja võõra- maise puu kõrval mõjub hoo-

pis paremini hästi niidetud rohumaa maalähedaste, omaste puudega.

Hea talupidaja üle ei otsustatud vanasti mitte üksnes põldude ja puduloste järgi, vaid ka tema hoonete korrasoleku, koduõue järgi, mida põhjaküljel kaitses tihe kuu-sehekk. Igal perenaisel oli oma uhkus — tema kambri akna alune lillepeenar murtud südame, pojengide, jorjenitega.

Praegustel suurtel ühismajapidamistel on igal omad

korrategemise tingimused, põhjalused. Korras majapidamistes saab rääkida järjepidevusest, mõnes neist juba traditsioonidestki põhimõtetel — põllumajandussaaduste tootmine on lahutamatu seotud kogu majandi olme- ja maastikukultuuri ning keskkonnakaitsega.

Meil käib see ikka veel üle kivide-kändude, luik-haug — vähk — põhimõttel.

Mida siis ikkagi teha, et lõpetada see kõiges ja kõigis süü otsimine ja jõuda sõbraliku

SELLE SÜGISE MÕTTED

Minu tööks Väike-Maarja kolhoosis on piima ja kartuli töötlemise korraldamine ja parteielu juhtimine.

Meierei rahvast pean igati kiitma, nad on oma tööülesannete ja muude kohustustega kenasti hakkama saanud. Ma ei kipu juustutsehhi juhtide igapäevast tööd segama, koos peame tulevikuplaane ja lahendamise suuremad probleeme. Augustis ajasime Moskvas asju tšehhide ja liidu ning meie oma ATK ametnikega, et 1990. aastaks saada uus juustutuliin. Siis saaksime hakata Väike-Maarjas uuesti auguga juustu tootma. Lepingule ei ole veel alla kirjutatud, kuid lubadused on. Veel on plaanides ja mõtetes uusi piimatooteid, kuid neist on veel vara rääkida.

Tahaksin edaspidi siiski senisest rohkem siduda karjarahva töid-tegemisi-mõtteid meierei omadega. Sest üks hea juustu saamine sõltu juba lehma söötmisest. Praegu maksab riik kahjuks piima koguse eest, piima loomulikkust ja kvaliteeti vähe arvestades. Piim aga peab olema naturaalne, ilma keemia ja arstirohtudega. Nendega ju ainult rikume enda ja oma laste tervist. Loodan, et edaspidi on meil rohkem aega, mõistmist, tahtmist ja vahendeid piima kvaliteedi tõstmiseks.

Kartulitöötlemine on projekteerimisjärgus, abiks on Minski instituut, kes ka osa seadmeid valmistab. Kogu oma kartuli peaksime töötlemise helvesteks, vahviks jne., jäägid läheksid loomasöödaks. Sellest tõuseks tulu ja kartulit läheks vähe kaduma.

Parteikomitee sekretärina tunnen rõõmu meie elus toimuvate muutuste üle, kuigi osa probleeme on hakanud liialt venima. Tunnen uhkust meeste üle, kes tahavad ja suudavad elu käima panna. Meie omalt poolt oleme parteielu ümberkorraldamiseks sõna sekka öelnud ja arvanud oma arvamised rajooni esimese sekretäri valimistel. Koosolekut oleme analüüsinud, millised on meie kolhoosi sotsiaalsed grupid (vanurid, noored, lasterikkad pered jne.) ja milliseid soodustusi võiksime neile rakendada. Andsime hinnangu rahvusküsimusele, veebruarikuu sündmustele, oleme tutvustanud teretulnud ühendust — muinsuskaitse-, rahvarinde- ja roheliste liikumist. Oleme analüüsinud meil kõige keerulisemat — keskkonnakaitse probleemi. Ma ei kahtle, et puhastusseade, olgugi läbi raskuste, ikka valmib, kuid sellega see küsimus ei lahene. Keskkonnakaitse ei seisne ainult reostuse likvideerimises. Meil on vaja muuta suhtumist vette, mulda, õhku. Lauda-, piimatsehhi- ja lihatsehhi rahvas peab õppi-

ma vee ja elektriga ümber käima nagu oma varaga, samuti taimekasvatada väetiste ja mürkidega. Keskkonnakaitse probleem ei lõpe, vaid alles algab täna.

Peame endale aru andma, et sisepoliitilised muutused peavad ja saavad toimida läbi partei, kas siis rahvarinde, roheliste või teiste liikumiste toetusel või tõukamisel. Kuid ka nende ühenduste eestvedajast on paljud kommunistid.

Ilmselt sel sügisel-talvel tuleb otsustav etapp — kas meie ootused lähevad täide. Selisel ajal ei tohi pealtvaatajaks jääda.

Aktiivsusest ja kaasalöömisest on Väike-Maarjas siiski kõvasti puudu. Meie rahvas on küll oma tööde-tegemiste ja mõtetega Eestis esireas, kuid kui peame kolhoosi ühistritusi, näiteks kolhoosi juubelit, on osavõtjaid napilt. Üheks õnnestunumaks ettevõtmiseks pean Pandivere päeva. Au ja kiitus kooli-rahvale kui algatajatele. Sel päeval tekkis ühtsustunne, mis annab jõudu tulevikuks. Sellepärast ongi tervitatavad ühendused, mis inimesi omavahel ja kodukohaga seoks. Meie, Väike-Maarja rahvas, peame siiski kokku tulema ja teoks tegema plaanid, mis meil oma kodu- ja töökohaga on.

Mulle teeb muret, et meie noortel ei ole «kambavaimu». Sügisel oli küll koosolek, peeti plaane ja vahetati mõtteid, aga sinna paika kõik jäigi. Üksikult on noored küll tublid töös ja spordis, aga ühiselt midagi ette võetud ei saa. Kui oled ükskõikne oma kodu-alevi, -kolhoosi tegemiste vastu, siis on oht, et jääd juurteta. Kuid nagu öeldakse, vägisi armsaks ei saa. Noored, tulge oma mõtete-tahtmistega välja ja teeme midagi ühiselt ära, et jääks meelde teist ja teile.

Nüüd, septembris-oktoobris, peame tsehhi-des läbi viima aruande- ja valimiskoosolekud, vaagima tehtut ja seadma sammud edaspidiseks. Seepärast, kommunistid, õelge oma mõtted ja arvamused välja. Ainult kommunistidena saame läbi koosolekute ühisotustuste mõjutada Eestis käivitunud uutmist. Kui me praegu seda ei tee, siis võime paari-kümne aasta pärast meenutada lühikest uutmisega kaheksakümne aastate lõpul.

Õige kommunist on see, kes tahab midagi parandada, muuta. Muidu kiidame suurte tehaste kollektiivide koosolekutel paikapandut takka ja põlsrahva (põlvumehe) mured ja vajadused jäävad endiselt teisejärguliseks.

Väike-Maarja kolhoosi aseesimees, parteikomitee sekretär TARMO LINDMAA

koostööni? Kui nüüd püüaks seda kirjapildis veelkord paika panna teiste tulemusrikkaid kogemusi arvestades, ehk saame siis lõpuks jalad alla.

Ettepanekud on sellised:

1. Juurutada koordineeritud järjepidev korra- ja ilutegemise läbiviimist.

2. Luua majandi üldine haljastuse skeem, mis koostatakse vastavate alade spetsialistide poolt (RPI «Eesti Põllumajandusprojekt», Eesti Metsamajanduse ja Looduskaitse TU Instituut jt.) Skeemi kuulaks majandi kõrghaljastuse — parkmetsade ja uute parkide seisundi ning rekonstrueerimise otstarbekuse kindlaksmääramine.

3. Planeerida objektidel võimalik töde teostamise aeg,

järjestus (pingerida) ja sellest kinni pidada.

Tulemusi on näha juhul, kui peaspetsialistidest koosnev meeskond astuks ees kindlalt ühte sammu, kui austatakse inimväärikuse põhiprintsiipe erialastes küsimustes, suhtlemises üldse. Kui me kõigepealt hoolitseme ilu eest meis endis, siis on lihtsam luua ka ilu meie ümber.

Erich Eril kirjutas kunagi ühes toredas kirjatükis «Vilde kolhoosile mõeldes» («Punane Täht», 2. det. 1986): «Agro- noomid ja metsameestel peab olema silma looduse nägemiseks, sest nende headved on majandi näo kujundamisel kõige toonianvamad.

Järg 4. lk.

KORRAST JA INIMESTE-VAHELISTEST SUHETEST

algus lk. 3.

Oleme juba aastaid pidanud tootmisülesannete kõrval vajalikuks süvendatult tegelda heakoraküsimustega...» Ja veel: «Et heakoraküsimused majandis laiemat kõlapinda leiaksid, peab majandis olema tippjuhi õigustega ja sellealase fanatismiga inimene, kellele heakord ei ole teisejärguline.»

Ja lõpuks: «Majandi ja külade väljanägemist ei saa muuta lühikese aja jooksul — see on pikkade aastate järjepidev töö, milles peavad osalema mitmete erialade inimesed. Metsameestest ja agroomidest oli juba juttu. Niimetamata ei saa jätta haljastajaid, teemeistreid, arhitekte, ehitajaid. Eelkõige on aga siiski vaja loodust ja koduümb-
rust armastavat inimest!»

Igaüks saab kodumajandi

heaks midagi teha, saab käed külge lüüa igas ettevõtmises, kui aga tahtmist on. Püüdke siis üheskoos selle poole, et meie elukeskkond paremaks ja ilusamaks muutuks!

JUTA HAASMA,
Väike-Maarja kolhoosi
arhitekt

MÕNINGAD TOORAINEHINNAD MAAILMATURUL

LONDON, 23. august, 1988

kakao 1000 kg
— 870 naelsterlingit
(ca 918 rbl.)

kohv «Robusta» 1000 kg
— 1038 naelsterlingit
(ca 1095 rbl.)

suhkur 1000 kg
— 275 dollarit
(ca 166 rbl.)

nisu 1000 kg
— 112,75 naelsterlingit
(ca 119 rbl.)

kuld 1 unts
— 432,70 dollarit
plaatina 1 unts
— 541,75 dollarit

NEW YORK, 23. august
1988

vanaraua 1000 kg
— 121 dollarit (ca 73 rbl.)
toornafta 1 barrel
— 14,98 dollarit

TULGE KOHTUMA!

VÄIKE-MAARJA KOLHOOS ANNAB TEADA, et oktoobris ja novembris ostetakse kokku kanabroilereid eluskaalu hinnaga 2,10 ja lambaid eluskaalu hinnaga 3,17 (täiskasvanud lambad kõrgemas ja noorlambad keskmises tootmuses). Registreerida telefonil 61 270 (lambad), 61 592 (broilerid), üldinfo 61 741. Kohalevedu müüja transpordiga. 13. oktoobril kell 19,00 on Väike-Maarja kultuurimaja saalis kohtumline õpetaja Mare Rossmanniga. Teemadeks NLKP 19. konverents ja EKP 11. pleenum.

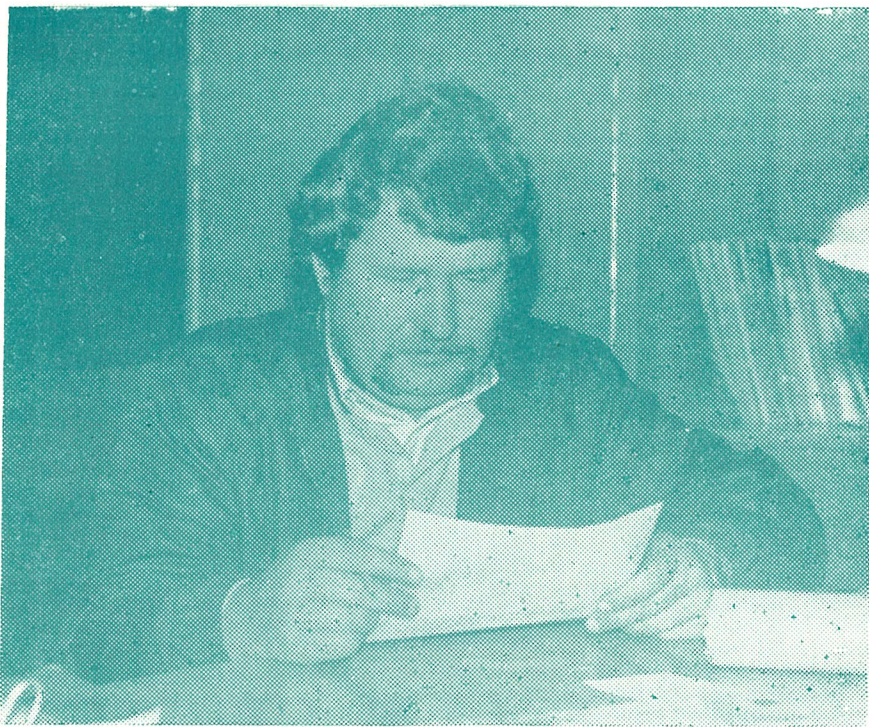
«Teataja» avaldab elanike ja majandite teadaandmisi, õnnesoove ja tänusõnu.

Iseäranis oodatud on majandite õnnesoovid oma juubilaridele ja abielulajatele.

NB!

Toimetuse uus aadress on Väike-Maarja, Säde tn. 1, poliitihariduskabinet, tel. 61 554.

SIIT NURGAST JA...

AUGUSTI VIIMASEL PÄEVAL...

...sada vihma nagu viimasel ajal ikka. Või veidi enamgi.

Mida sellise ilma kohta ütlete, Ahti Kaske-maa?

«Ilm või midagi. Igasuguse tööisu võtab ära. Eile õhtupoole oli lootus, et saab talivilja maha. Põmmikul hakkas sadama... Ainuke töö, mida teha saab, on sõnnikuvedu. Kehv aasta. Meil niisamuti nagu igal pool

mujal. Suvel põud, nüüd vihm. Kui kartuli saaks korralikult üles, poleks võib olla väga vigagi. Kui...

Viljaga on nii, et punkrikaalus tuli keskmine saak 21,2 ts ha. Aidakaalus veel ei tea, võib-olla 14. Oder? Las ma vaatan — 19. Pa remini andis välja «Roland». Talvili oli 31,6 ts/ha.»

Heina ja kuivisilo plaanid on täis, hein läks peamiselt teise klassi. Märgsilo on veel teha, see töö jääb küll septembri teise poolele.

Töökorraldus?

«Töökorraldus on hea. Kuigi jah, oma kaadriga peame varustama ka loomakasvatust, st. puhkepäevandjatest ja asendajatest on seal puudus.»

Miks see nii on?

«Nii on kujunenud. Varem ei peetud vajalikuks loomakasvatuskadriga tõsisemalt tegeleda. Kuigi majandi kogu sissetulek tuleb lihast ja piimast.»

Töökorraldusest veel niipalju, et selle teeb keeruliseks traktoristide nappus. Kümme-kond meest on puudu. Traktorid ootavad, aga kortereid pole anda. Tuleval aastal ehitatakse 24 korteriga elamu, võib-ollas sii tulevad ka mehed.

«Kirjuta mehanisaatoritest. Tublid, asjalikud, arusaajad mehed. Oleks selliseid rohkem!»

Mõni nimi ka?

«Kõik ära ei mahu, aga paremad on Arvi Vaalu, Heino Kungla, Illar Kungla, Kalle Saage.»

Kuidas sügiskünniga on?

«Künda tuleb tuhande hektari ringis. Künnitud on 200 ha. Vihmad segavad. Selleks ajaks, kui leht ilmub, loodan, et see arv on täkima suurem.»

Need olid Triigi kolhoosi peaaagronoomi AHTI KASKEMAA vesise augustihommiku mõtted. Üles kirjutas ENE KESLER.

Troostitu. Nagu tänavune juulis alanud sügis.

...SEALT NURGAST

JA LÕPUKS ÜKS ETTEPANEEK TOIMETUSELT

Meie ümber ja meie seas on juba väga palju inimesi, kes öieti kuhugi ei kuulu. Oma juurte tunnetamisest ja kodutundest räägitakse aina enam, aga see läheb hinge ikka ainult neile, kel nii juured kui kodutunne niigi olemas.

Et inimesed, kes mujalt meie majanditesse elama ja

tööle tulnud, neis paigus tõesti ka kodu tunnetamiseni jõuaksid, on vaja mälu. On vaja asetada Väike-Maarja, Triigi, Simuna ja Vao vajaliku ajaloo-, kultuuri- ja loodustausta. Ja seda just enda jaoks.

Mis sunniks inimest seda tegema?

Ikka vist materiaalne mõjutamine. Siit tulebki üleskutse majandite esimeestele ja üleskutse, mille mõte kõlas esmakordselt Pandivere päeval — võimaldada kolhooside liikmeile ja töötajatele kehtivaid soodustusi vaid juhul, kui ollakse tutvunud uue kodukoha kultuuriloo. (Loomu-

likult ei võta keegi ära ega vähenda väljateenitud töötasu.) Teadmiste kontrollimise vorm võiks olla näiteks küsimustik.

Kirjuta, pandiverelane, mida sellest mõttest arvad. Ja veel parem, kui saadad küsimusi oma kodukoha minevikust! (Kõos vastustega.)

«TEATAJA» on toimetatud «EKSPON-DISAIN» vahendusel Vastutav sekretär K. HOOK

Toimetuse: Väike-Maarja Muuseum tel. 61-625 Toimetaja Ene Kesler fotograaf Rannel Rikken

Infoleht ilmub 1 kord kuus Maht 1 trükipoogen FRV. X 1988. 1368. 2000.